

Faculteit Sociale Wetenschappen
Politologie

Universiteit Leiden

Zwarte Weduwen en Allah's Engelen: vrouwelijke terroristen in
Tsjetsjenië en Palestina

Bachelorscriptie

Inleverdatum: 17 april 2013

Begeleider: Dhr. Prof. Dr. J.J.M. van Holsteyn

Deelonderwerp: Politieke Psychologie

Student: Jetske Klein

Studentnummer: s1012207

1.	Inleiding.....	4
	1.1. Inleiding.....	4
	1.2. Maatschappelijke relevantie.....	5
	1.3. Wetenschappelijke relevantie.....	6
2.	Theoretische context.....	6
	2.1. Centrale onderzoeksvraag.....	6
	2.2. Definitie terrorisme.....	7
	2.3. Definitie en conceptualisering motieven.....	8
3.	Methode.....	8
	2.2. Onderzoeksdesign.....	8
	2.3. Methode van dataverzameling.....	10
	2.4. Validiteit en betrouwbaarheid.....	11
4.	Motieven.....	12
	4.1. Feminisme.....	12
	4.2. Eer.....	13
	4.3. Wraak.....	14
	4.4. Religie.....	14
	4.5. Narcisisme.....	14
	4.6. Economische deprivatie.....	15
	4.7. Nationalisme.....	15
5.	Het Palestijnse conflict.....	15
	5.1. Terrorismen en vrouwen in Palestina.....	15
	5.2. Rol van religie in Palestijnse conflict.....	16
	5.3. Palestijnse terroristen.....	16
	5.3.1 Wafa Idris.....	16
	5.3.2 Dareen Abu Aisheh.....	16
	5.3.3. Ayat Al-Akhras.....	17
	5.3.4 Andalib Suleiman Taqatiqah.....	18
	5.3.5 Reem Al-Rayisha.....	19

6.	Het Tsjetsjeense conflict.....	19
	6.1.Terrorisme en vrouwen in Tsjetsjenië.....	19
	6.2.Rol van religie in Tsjetsjeense conflict.....	19
	6.3 Zwarte Weduwen.....	20
	6.4.Tsjetsjeense terroristen.....	20
	6.4.1 Khava Barayeva.....	20
	6.4.2 Aminat Nagaeva.....	20
	6.4.3 Elza Gazueva.....	21
	6.4.4 Zarema Moezjachojeva.....	21
7.	Conclusie.....	23
8.	Referenties.....	26

Aantal woorden: 8765 (exclusief referenties)

1. Inleiding

“When an 18-year-old Palestinian girl is induced to blow herself up and in the process kills a 17-year-old Israeli girl, the future itself is dying; the future of the Palestinian people and the future of the Israeli people”, aldus de Amerikaanse President George W. Bush in 2002 (Hammer, 2002) naar aanleiding van de terroristische aanslag waarmee de 18-jarige Palestijnse Ayat Al-Akras zichzelf en de 17-jarige Israëliëse Rachel Levy opblies. Volgens haar omgeving was Ayat al-Akras een populair en sociaal meisje uit Bethlehem, ze haalde hoge cijfers en leek in de bloei van haar leven (Leung, 2009). Toch besloot Ayat om in 2002 een supermarkt in Jeruzalem in te lopen met een bomgordel om haar middel geknoopt. Haar familie bleef achter met verdriet en een hoop onbeantwoorde vragen. Haar moeder Khadra Al-Akhras vertelde in een interview dat Ayat in de ochtend het huis verliet om naar school te gaan en dat zij geen idee hadden gehad waar hun dochter werkelijk mee bezig was geweest (ABC News, 2002). Na de aanslag zond de terroristische organisatie de Al-Aqsa Martelaars Brigade een videoboodschap van Ayat uit. In dit onscherpe en bewogen filmpje rechtvaardigt Ayat haar zelfmoordactie in “naam van God en het Palestijnse volk” (OVGuide, 2002). In traditioneel Arabisch kleding leest Ayat voor van een papiertje in haar hand en roept in het Arabisch het Palestijnse volk op om actie te ondernemen tegen hun overheersers. In haar stem is weinig tot geen emotie te horen. Ze kijkt niet naar de camera, maar haar ogen blijven strak op het papier gericht.

Deze zelfmoordaanslag leidde tot veel aandacht in de media en dan vooral in de Westerse media. In de media werden de gelijkenissen tussen de twee jonge vrouwen aangehaald (Leung, 2009). Beide waren voorbeeldige studenten, beide hadden een voorliefde voor popmuziek en zij woonden slechts 7 kilometer van elkaar vandaan. Maar in die 7 kilometer lag een wereld van verschil. De Israëliëse Rachel was opgegroeid in welvaart in Jerusalem en de Palestijnse Ayat in een armoedig vluchtelingenkamp in Bethlehem. Beide probeerden zo min mogelijk met politiek te maken te hebben, maar Ayat werd, zonder dat zij hier aanvankelijk bewust voor koos, midden in het politieke conflict getrokken. In het vluchtelingenkamp leefde Ayat in angst en zag zij hoe de Palestijnse burgers vernederd werden door de Israëliërs (ABC News, 2002). Ayat en Rachel werden symbolen van het Israël-Palestina conflict, beide aan hun eigen kant van de muur. Ayat werd aan Palestijnse kant vereerd als een martelaar en Rachel werd aan Israëliëse kant het symbool van de “verdorvenheid” van de Palestijnen (ABC News, 2002). Meteen werden zowel slachtoffer als dader gepolitiseerd en als propaganda instrument gebruikt.

De maatschappij kon het gedrag van Ayat niet begrijpen en er werd gezocht naar antwoorden die konden verklaren waarom deze jonge vrouw deze wanhoopsdaad had uitgevoerd. In hun onbegrip keerden zij naar sociale wetenschappers in de hoop dat zij hun duidelijkheid konden geven over het fenomeen van vrouwelijk terrorisme. Zowel de media als de sociale wetenschap zochten naar antwoorden. Waarom kiest een 18-jarige vrouw voor terrorisme in plaats voor een gezin, een baan en een toekomst? Wat heeft haar tot deze drastische daad bewogen? Waarom koos Ayat wel voor het terroristische pad en haar oudere zus bijvoorbeeld niet? Is iedere vrouw in staat om terrorisme te kiezen? Kortom, wat drijft een vrouwelijke terrorist? De onderzoeksvraag die in deze thesis centraal staat is: welke combinatie van maatschappelijke, sociale en individuele persoonlijkheidsfactoren hebben ervoor gezorgd dat een vrouwelijk individu in Palestina en Tsjetsjenië de drastische daad van terrorisme heeft ondernomen?

1.2 Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek dient als aanvulling op de bestaande literatuur over vrouwelijke terroristen. De bestaande literatuur over vrouwelijke terroristen is nog zeer beperkt. Het is pas sinds korte tijd dat er in de wetenschappelijke literatuur specifieke aandacht wordt geschonken aan de notie van geslacht in terrorisme (Garrison, 2006, 332). Tot voor kort leek terrorisme het domein van de man te zijn (Cunningham, 2003). Het idee heerste dat vrouwen slechts een passieve rol vervulden in terroristische organisaties en dat zij, als gevolg van deze bias, minder de moeite waard waren om te onderzoeken (Jacques en Taylor, 2008). Het nieuwe fenomeen van vrouwelijke terroristen leidde ook tot nieuwe theorieën over de motivering van terroristen, waarbij het belang van geslacht centraal kwam te staan. De invloed van geslacht op terrorisme leidde tot veel discussie onder sociale wetenschappers werkzaam in verschillende vakgebieden, zoals veiligheidsstudies, politicologie, psychologie. Bepaalde wetenschappers, zoals Cunningham en Israeli, leggen een grote nadruk op de rol van het geslacht. Andere wetenschappers, zoals Schweitzer, zijn van mening dat de invloed van geslacht niet overdreven moest worden en zij zien geen verschil tussen vrouwelijke en mannelijke terroristen. Terrorisme is geslachtloos en zowel mannelijke als vrouwelijke terroristen worden gedreven door dezelfde ideologische, religieuze of economische motieven.

Dit onderzoek tracht een bijdrage te leveren aan de discussie over het belang van geslacht in terrorisme. In de bestaande literatuur wordt er een nadruk gelegd op de vrouw als passief slachtoffer die geen eigen keuze heeft gehad in haar deelname (Cunningham, 2003). In deze scriptie worden de verschillende mogelijke verklaringen van terrorisme behandeld en

toegepast op de vrouwelijke terrorist. Door middel van een reconstructie van de levens van vrouwelijke terroristen wordt er getracht een beeld te scheppen van haar heeft bewogen een dergelijke daad te ondernemen. Er wordt bekeken of deze bevindingen aansluiten bij de bestaande literatuur over terrorisme en dan in het bijzonder over vrouwelijk terrorisme. Dit onderzoek draagt bij aan de bestaande literatuur door theorie en praktijk te combineren en te bekijken of het van belang is om de terrorist op basis van de notie van geslacht te beoordelen.

1.2 Maatschappelijke relevantie

De rol van de vrouwen in terroristische acties wordt gebagatelliseerd in het maatschappelijk domein, door zowel overheidsinstanties (Speckhard en Akhmedova, 2007) als door de media (Nacos, 2005). Vrouwelijke terroristen worden afgeschilderd als slachtoffers en als irrationele actoren (Cunningham, 2003). Het onderschatten van de link tussen geslacht en terrorisme door bijvoorbeeld overheidsinstanties kan dodelijke gevolgen hebben, omdat zij de risico's onderschatten en geen passend beleid ontwerpen. In de afgelopen jaren hebben terroristische vrouwen laten zien dat zij gewelddadig gedrag niet schuwen en dat zij er niet voor terugdeinzen om zichzelf hierbij op te offeren (Cunningham, 2003). De rol van de vrouw in terroristische organisaties is veranderd van passief naar actief. Volgens Cunningham worden vrouwen steeds meer ingezet zowel uit praktisch, ideologisch en organisatorisch oogpunt (2003, 171). De maatschappelijke steun voor terrorisme is gestegen en de religieuze legitimering in de islam over de rol van vrouwen in terrorisme is recentelijk ook veranderd (Cook, 2006). Als gevolg van deze ontwikkelingen stijgt het aantal vrouwelijke terroristen (Cunningham, 2003). Overheidsinstanties onderschatten deze ontwikkelingen en veranderen hun beleid niet, hierdoor komt er gat te liggen tussen het contra-terroristische beleid gericht op mannelijke terroristen en de terroristische organisatie met de vrouw als wapen. Dit onderzoek richt zich op het verband tussen maatschappelijke, organisatorische en individuele factoren en vrouwelijk terrorisme. Het onderzoek dient om een beter beeld te scheppen van vrouwelijke terroristen en hun beweegredenen. De conclusies getrokken uit dit onderzoek kunnen dienen voor een nieuw beleid met contra-terroristische maatregelen, specifiek gericht op geslacht.

2. Theoretische context

2.1 Centrale onderzoeksvraag

In de meeste literatuur over terrorisme wordt er aangenomen dat een persoon niet als terrorist

wordt geboren (Post, 2007, 3). Ieder persoon wordt door bepaalde motieven gedreven, zo ook een terrorist. Een terrorist heeft een doel, men wil iets bereiken door een gewelddadige, politieke daad. Dit kan voor iedere terrorist verschillend zijn. Dit onderzoek richt zich specifiek op de motivering van de op de vrouwelijke terrorist, dit wordt onderzocht door te kijken naar de levens van vrouwelijke terroristen in Tsjetsjenië en Palestina. De vraag die in dit onderzoek centraal staat is: waarom? Waarom kiest een vrouw voor geweld om een politiek of ideologisch doel te bereiken? Wat beweegt een vrouw om dit pad te kiezen, want eenmaal gekozen is er geen weg meer terug?

2.2 *Definitie terrorisme*

Na de aanslagen van 11 september 2001, waarbij twee vliegtuigen zich in de torens van het World Trade Centre in New York boorden, kwam er in de westerse wereld een nieuwe focus te liggen op het concept van terrorisme. Terrorisme is als fenomeen is echter geen uitvinding van de 21ste eeuw maar wordt al eeuwen lang gebruikt als politiek instrument. Met het concept terrorisme wordt in deze studie uitgegaan van terrorisme als “violence or the threat of violence against noncombatants or property in order to gain a political, ideological, or religious goal through fear and intimidation. Usually symbolic in nature, the act is designed to have an impact on an audience that differs from the immediate target of the violence” (Post, 2007, 2). Een terroristische daad kenmerkt zich door een ideologische, politieke of religieuze achtergrond. Een terrorist is een persoon die een terroristische daad uitvoert (Post, 2007, 2).

2.3 *Definitie en conceptualisering motieven*

In dit onderzoek staan de motieven van vrouwelijke terrorist centraal. Het motief verwijst naar de “reden om iets te doen”, oftewel naar de motivatie, de motivering, de beweegreden of de drijfveer dat een individu in beweging laat komen en waarop hij zijn acties rechtvaardigt (Van Dale, 2013). Een mens is een complex wezen dat gedreven wordt door verschillende motivaties, gevormd door een unieke set van persoonlijke omstandigheden. Over het algemeen wordt een terrorist niet door één gebeurtenis gedreven om het terroristische pad te kiezen, maar komt zijn gedrag voort uit het verloop van verschillende gebeurtenissen in een bepaalde periode (Post, 2007, 4). Niet ieder individu wordt een terrorist, bepaalde specifieke en persoonlijke omstandigheden hebben er toe geleid dat een persoon met de maatschappij breekt en in geweld de oplossing ziet (Hudson, 1999, 9). Een bepaalde combinatie van sociale, familiale, economische, religieuze, politieke, ideologische, psychologische hebben invloed gehad op vrouwelijke terroristen in Tsjetsjenië en Palestina. Via reconstructie van de

individuele levens van vrouwelijke terroristen wordt er voor iedere casus gezocht naar deze ‘dodelijke’ combinatie. Voor iedere terroristische vrouw in dit onderzoek wordt nagegaan wat voor haar het omslagpunt, de belangrijkste reden, is geweest om geweld te kiezen. Gedrag wordt bepaald door verschillende motieven die ieder hun eigen rangorde van belang hebben. Echter is er vaak een overkoepelend motief aan te wijzen, dit motief is van wezenlijk belang geweest voor het gedrag van het individu. Een bepaalde gebeurtenis kan zo significant geweest zijn in het leven van het individu, dat het alle andere motieven heeft overschaduwd. Bijvoorbeeld een individu in een bepaalde maatschappij staat jarenlang bloot aan de vernedering door de overheersende politieke macht. Het individu reageert hier amper op, pas na de moord op haar geliefde besluit het individu wraak te nemen op diegene die haar geliefde hebben vermoord. De moord op haar geliefde kan worden aangewezen als de significante gebeurtenis in het leven van het individu, waarbij wraak als het belangrijkste motief geldt. Op een dergelijke manier wordt er ook gekeken naar het leven van vrouwelijke terroristen in Tsjetsjenië en Palestina. Er wordt gekeken naar de significante gebeurtenissen in het leven van de terrorist en naar de combinatie van maatschappelijke en individuele factoren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen maatschappelijke en individuele factoren, omdat maatschappelijke factoren invloed hebben op alle vrouwen binnen deze gemeenschap. Toch hebben niet alle vrouwen voor terrorisme gekozen, individuele factoren hebben geleid tot de uiteindelijke terroristische daad. In dit onderzoek wordt onderzocht welke individuele factoren en significante gebeurtenissen dit geweest kunnen zijn.

3. Methode

3.1. Onderzoeksdesign

In dit onderzoek wordt er een case study gebruikt om te kijken naar de motieven van vrouwelijke terroristen. Een case study is een onderzoeksmethode waarbij er in de natuurlijke omgeving gekeken wordt naar een sociaal fenomeen over een bepaalde tijdsperiode met behulp van diverse databronnen (Swanborn, 2010, 22). Er is voor een case study gekozen omdat de auteur meent dat dit de beste manier is om een sociaal fenomeen, terrorisme door vrouwen, te bestuderen met beperkte onderzoeksmogelijkheden. In dit onderzoek wordt er gezocht naar een verklaring voor het sociale fenomeen van vrouwelijk terrorisme. Over dit fenomeen is slechts beperkte informatie beschikbaar en de data die beschikbaar is komt uit een tweede of derde bron. Het was niet mogelijk, wegens veiligheids- en budgettaire redenen, om af te reizen naar de gebieden waar deze vorm van terrorisme voorkomt. Een andere reden

waarom er voor een case study gekozen is omdat het onderzoek de intentie had om de verschillende verklarende theorieën uit de bestaande literatuur met praktijkverhalen van verschillende terroristische vrouwen te combineren. Het doel van het onderzoek was om te verklaren waarom vrouwen naar terrorisme neigen. Hierbij is het van belang dat er een groot beeld geschetst werd van zowel individuele als maatschappelijke aspecten. Het onderzoek is een stand-alone case, het heeft niet als doel om een generalisatie te maken over vrouwelijke terroristen in het algemeen (Swanborn, 2010, 38). Het onderzoek dient om de verschillende mogelijke motieven van terrorisme door vrouwen te testen. Er is hier sprake van toegepast onderzoek, dit onderzoek is alleen geïnteresseerd in een paar specifieke, sociale units en niet in algemene generalisatie (Swanborn, 2010, 39).

Als onderzoeksdesign werd er voor gekozen om twee verschillende cases te selecteren. Bij het selecteren van slechts één case was het gevaar dat het onderzoek een te eenduidig of onvolledig beeld zou kunnen scheppen van de vrouwelijke terrorist. Er zijn verschillende factoren, zowel op maatschappelijk als individueel niveau, die invloed hebben op het uiteindelijke motief van de terroristische vrouw. Bij selectie van twee cases kan er bekeken worden of er een patroon te vinden is het gedrag van de vrouwelijke terrorist en wordt de uitkomst betrouwbaarder, omdat een case te klein is om een patroon in te vinden. Bij selectie van twee cases was het van belang dat de twee cases sterk op elkaar leken qua case, zowel in vorm, aard van het conflict en bepaalde maatschappelijke factoren, zoals religie en rol van de vrouw.

In de beschikbare literatuur bleek dat slechts in een beperkt aantal gebieden en organisaties gebruik werd gemaakt van vrouwelijke terroristen, dit waren de gebieden Sri Lanka (Tamil Tigers), Verenigde Staten van Amerika (rechts-extremistische groepering, zoals KKK), Tsjetsjenië ('Zwarte Weduwen'), Israël-Palestina ("Allah's Engelen"), Iran, Algerije en Irak (Ness, 2005, 354; Victor, 2003). Na een korte bestudering van de verschillende organisaties en gebieden werd er gekozen voor de cases Palestina en Tsjetsjenië. In de literatuur over vrouwelijk terrorisme worden deze twee cases vaak in combinatie aangehaald of met elkaar vergeleken (Speckhard en Ahkmedova, 2006, 484). Beide cases zijn nationalistisch-separatistisch van aard, waarbij Tsjetsjenië zich wilt afscheiden van Rusland en Palestina van Israël. In beide cases is de islam de belangrijkste religie, deze religie wijkt af van de staatsreligie van de overheersende landen (orthodox-christendom in Rusland en Jodendom in Israël) (Cook, 2006; Berko en Erez, 2007).

Er werd gekozen voor de periode 2000-2010, aangezien de eerste vrouwelijke

terroristische aanslag in Palestina in het jaar 2002 plaatsvond en in Tsjetsjenië in het jaar 2000. Er werd gekeken naar een decennium van vrouwelijke terroristische aanslagen.

3.2 Methode van dataverzameling

Het was niet mogelijk om data uit de eerste hand, zoals interviews met vrouwelijke terroristen zelf, te verzamelen wegens beperkte onderzoeksmiddelen en/of het ontbreken van informatie na een succesvolle (zelfmoord) operatie. Het domein van vrouwelijke terroristen is erg klein en de data daarmee beperkt. Er is hier geen sprake geweest van random selectie, maar alle cases werden geselecteerd en daarna werd gekeken in hoeverre deze bruikbaar voor het onderzoek waren. Daarbij werden cases geselecteerd op basis van hoe waardevol zij voor het onderzoek konden zijn. Gekeken is naar informatieve cases, van deze cases werd verwacht dat zij veel informatie konden geven over het fenomeen van vrouwelijk terrorisme en daarmee waardevol voor het onderzoek. Ook werd gekeken naar de representativiteit van de cases, daarbij werd gekeken in hoeverre de cases een goed beeld gaven over het fenomeen van vrouwelijk terrorisme. Op basis van de beschikbare en bruikbare informatie over vrouwelijke terroristen in Tsjetsjenië en Palestina werd er een selectie gemaakt van 10 vrouwen, voor ieder gebied 5 vrouwen die uitvoerig beschreven worden. Om de validiteit en betrouwbaarheid zo hoog mogelijk te houden werd voor iedere geselecteerde terrorist verschillende databronnen geselecteerd. Deze databronnen bestonden uit interviews met familieleden en vrienden, krantenartikelen, wetenschappelijke theorieën en overheidsrapporten. De naam van de terrorist kan op verschillende manier geschreven worden, vertaald naar Westerse context of in de oorspronkelijke taal van de terrorist. Deze verschillende schrijfwijzen werden meegenomen bij het zoeken naar relevante databronnen. Tijdens de dataselectie voor beide casussen werd er steeds gekeken naar de waarde en de objectiviteit van de data en wie er met het verstrekken van de informatie baat bij had. Het blijft een politiek conflict waar leven en dood letterlijk op het spel staan, om deze reden zal de data nooit geheel waardevrij kunnen zijn.

3.3 Validiteit en betrouwbaarheid

In dit onderzoek is het waarborgen van de validiteit van groot belang. Het is een kwetsbaar onderzoek in termen van validiteit en daarom is steeds gedacht in termen van zowel interne als externe validiteit. Bij interne validiteit werd er eerst gekeken naar de meetinstrumenten en daarna naar de invloed van externe factoren. Bij het verzamelen van de data werd er gekeken naar de oorsprong van de databron. Bij interviews werd er gekeken wie het interview had

afgenomen, wie er werd geïnterviewd, wat de belangen waren van zowel de interviewer als de geïnterviewde. Dit heeft invloed op de geldigheid van de data en daarmee op het uiteindelijke onderzoek. Om de geldigheid zo groot mogelijk te maken werd er gebruik gemaakt van verschillende databronnen en deze werden met elkaar vergeleken. Als verschillende databronnen tot dezelfde conclusie kwamen dan had dit invloed op de interne validiteit. Er werd steeds stil gestaan bij de vraag of er gemeten werd wat het onderzoek wilde meten. Verder werd er gekeken naar externe factoren die invloed hebben op de uiteindelijke uitkomst van het onderzoek. Bij een sociaal fenomeen als politiek terrorisme is het moeilijk om het fenomeen te isoleren en externe factoren af te sluiten. Er spelen erg veel externe omstandigheden mee, zowel op maatschappelijk, sociaal, individueel niveau, dat het lastig is om een patroon te vinden in het gedrag van terroristen. Het was echter wel mogelijk om via de reconstructie van de levens van verschillende vrouwelijke terroristen te zoeken naar een bepaald moment dat significant is geweest in het leven van de terrorist en wat haar terroristisch motief kan verklaren. Daarbij stond de vraag, in hoeverre de toegeschreven motieven als een valide interpretatie van terrorisme kunnen dienen, centraal. Dit onderzoek stelt niet dat deze gebeurtenis als enige van invloed is geweest op haar beslissing, maar dat het wel zwaar mee heeft gewogen of van doorslaggevende betekenis is geweest.

Het doel van het onderzoek is dan ook niet om te generaliseren voor alle vrouwelijke terroristen in Palestina en Tsjetsjenië, maar slechts om een conclusie te geven over de motieven van de vrouwen die in dit onderzoek naar voren komen. Er wordt tevens gezocht naar een verklaring, maatschappelijk, religieus en psychologisch, waarom de vrouwelijke terroristen in dit onderzoek actief zijn in beide regio's. Deze scriptie is niet bedoeld om een uitspraak te kunnen doen over vrouwelijke terroristen wereldwijd. De gebruikte data is te klein en de beschikbare informatie is niet algemeen genoeg om daadwerkelijk hier een uitspraak over te doen. Het onderzoek in deze scriptie beperkt zich tot de gekozen en gebruikte data voor dit onderzoek.

4. Motieven

De literatuur kent een breed scala aan theorieën over terrorisme. In de volgende sectie komen er verschillende theorieën aan bod. Er zijn theorieën die specifiek voor de vrouwelijke terrorist gelden, aanhangers van deze theorie zijn van mening dat er verschil is in de motivering tussen vrouwelijke en mannelijke terroristen (Israëli; Bloom; Victor; Post). Het geslacht zelf is een doorslaggevende factor in het gedrag van de terrorist. Tegenhangers van

deze theorie stellen dat terrorisme geslachtloos is en de notie van geslacht niet van belang is in het verklaren van terrorisme.

4.1. *Feminisme*

Het feministisch argument gaat uit van de vrouw die zich doelbewust aansluit bij een terroristische organisatie om de rol die de maatschappij haar heeft gegeven te veranderen (Bloom, 2005). Bloom richt zich hier specifiek op vrouwelijke zelfmoordterroristen, maar stelt dat het ook opgaat voor andere vrouwelijke terroristen in derdewereld landen (2005, 142). In de Westerse wereld is sprake van relatieve gelijkheid tussen man en vrouw, maar bekeken in termen van ongelijkheid, “women in the developing world seem to be making their mark in achieving parity with men—in perpetrating suicide terrorism” (2005, 142). Zij ziet een relatie tussen geslacht en motieven tot terrorisme, het geslacht zelf is de reden voor terrorisme. Een vrouw in een islamitische samenleving heeft over het algemeen een andere rol toegedeeld gekregen dan in een vrouw in een Westerse samenleving. De rol van de vrouw beperkt zich in de Arabische samenleving tot het privéleven. Er wordt van een vrouw in een dergelijke samenleving verwacht dat zij haar eer bewaakt en zich ontpopt tot goede vrouw, moeder en huisvrouw (Cook, 2006, 380). Bloom (2005) stelt dat een belangrijke beweegreden voor een vrouw aan terrorisme is dat zij op deze manier zelf in staat is om haar rol te veranderen. In een terroristische organisatie kan een vrouw de kans krijgen om haar rol van passief in het privéleven naar te veranderen naar actief in het publieke domein. Zo stelt dat zij “the advent of women suicide bombers has transformed the revolutionary womb into an exploding one” (2005, 143). Om haar argument kracht te geven grijpt Bloom terug op de feministische golf die in Europese landen ontstond na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918). In een tijd van crisis of oorlog kan de rol van de vrouw veranderen en kan de vrouw meer taken toebedeeld krijgen. Dit is volgens Bloom wat er aan de hand is in Palestina en Tsjetsjenië, waarin een islamitische patriarchale samenleving in crisis is en waar vrouwen de kans krijgen om een andere rol te verwerven. Een vrouw krijgt de kans om (al dan niet tijdelijk) meer vrijheid te genieten en (ongeveer) gelijk te zijn aan de man. Volgens het feministische argument sluiten vrouwen zich aan bij terroristische organisaties “to level the unequal societies in which they live” (Bloom 2005, 165). In het werk van Bloom wordt de politieke actie uitgevoerd door vrouwen in een conflict situatie herleid naar de reden van ‘orientalized patriarchy’, een motief waarin het geslacht centraal staat.

De Israëliëse expert op het gebied van islamitisch terrorisme Raphael Israeli richt zich specifiek op het Israël-Palestina conflict. Hij gelooft in de eerste plaats dat moslima's in

de Palestijnse territoriums tot (zelfmoord) terrorisme keren als emancipatiemiddel (Israeli, 2004, 66). In zijn werk wijst Israeli op verschillende religieuze leiders die zich voor vrouwelijk terrorisme uitspreken. In deze fatwa's wordt de vrijheid van de vrouw (tijdelijk) vergroot, zoals de fatwa waarin vrouwen die het martelaarschap wil opnemen geen chaperonne meer nodig hebben bij het verlaten van het huis (Israeli, 2004, 66). Als reactie op deze fatwa's en als afwijzing van de marginale rollen die vrouwen toebedeeld krijgen in de Palestijnse samenleving, kiezen Palestijnse vrouwen het terroristische pad, aldus Israeli. Hij stelt dat de verwerving van gelijke rechten en de emancipatie van vrouwen een grote drijfveer is achter het vrouwelijke Palestijnse terrorisme.

In het boek van de Amerikaanse CIA-psiater Jerrold Post (2007) wordt ook aandacht besteed aan deze verklaring. Post geeft als voorbeeld de Palestijnse vrouwelijke terrorist Leila Khaled die in 1969 een vliegtuig kaapte. Opmerkelijk aan het verhaal van Leila Khaled is dat ze de kaping overleefde en in de periode daarna haar motieven kon verklaren. Zij stelde dat haar motieven zowel politiek als persoonlijk van aard waren. Op het politiek vlak wilde zij strijden voor een onafhankelijk Palestina en op persoonlijk vlak voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de Palestijnse samenleving (Post, 2007, 23). Zij stelde dat "the question of women is part of our struggle but not the only part. Revolution must mean life also; every aspect of life" (Post, 2007, 24).

4.2 *Religie*

Bij dit argument wordt er een gewelddadige politieke daad gefundeerd in religieuze waarden en normen. In de 21ste eeuw wordt een dergelijke actie voornamelijk geassocieerd met extremistische-islamitische terroristen, zoals de terroristen bij de aanslagen van 9/11 (Post, 2007, 3). Echter, een dergelijke religieuze terroristische actie is niet slechts het domein van de islam, maar komt in iedere religie voor. Er zijn tal van voorbeelden te vinden in de wereldgeschiedenis waar een politiek doel gecombineerd verbonden wordt aan een religieuze grondslag, bijvoorbeeld de christelijke kruistochten in de Middeleeuwen. In dit onderzoek wordt de nadruk gelegd op de islam, omdat de islam de overheersende religie is in zowel Palestina als Tsjetsjenië.

De diepreligieuze terrorist gelooft in de heiligheid van zijn missie en gelooft dat hij de gewelddadige daad uitvoert omdat God het wilt. Het martelaarschap zelf kan ook dienen als een losstaand motief, omdat het individu in het hiernamaals een mooier leven wordt beloofd dan hij in dit leven kent. De zelfmoordactie wordt gelegitimeerd en *geframed* als een bewonderwaardig fenomeen (Israeli, 2010, 83).

Als een vrouw in Tsjetsjenië of Palestina het motief heeft om een martelaar van Allah te worden, dan neemt zij deel aan de wereldwijde Jihad. In de algemene interpretatie van de islam door islamitische geestelijken staat het de vrouw echter niet vrij om deel te nemen aan deze islamitische strijd (Cook, 2006, 375). De vrouw is in de islamitische samenleving heeft een rol die zich vooral in het huishouden en het familieleven afspeelt (Cook, 2006, 379).

Terroristische radicale moslims voeren aan dat “extreme times lead to extreme measures” (Cook, 2006, 379). Vrouwelijke deelname wordt geaccepteerd om er sprake is van een crisissituatie, waarin de vrouw meer ruimte wordt gegeven omdat de situatie er om vraagt. Volgens Tsjetsjeense radicalen is de Tsjetsjeense situatie echter nog niet zo wanhopig dat vrouwen verplicht worden tot deelname. Vrouwelijke religieuze terroristen vormen een groot probleem voor religieuze leider die fatwa’s, het juridisch islamitische advies die islamitisch-terroristische acties legitimeert, uitschrijven. Over de kwestie over het verschil van martelaarschap tussen geslachten lijken islamitische geestelijken het niet eens te worden. Een mannelijke martelaar, die sterft voor Allah tijdens een terroristische (zelfmoord)actie, ontvangt in het paradijs verschillende beloningen, waaronder 72 maagden. Dezelfde beloning zal niet gelden voor vrouwelijke martelaren (Cook, 2006, 381). Het is onduidelijk wat zij zullen ontvangen als zij een dergelijke actie uitvoeren. Sommige islamitische bronnen stellen dat de vrouw in het Paradijs herenigt wordt met haar man, en indien zij niet getrouwd is, zij met een van de martelaren in het Paradijs zal trouwen (Cook, 2006, 381). Deze interpretatie kent verscheidende problemen, om deze reden kiezen islamitische geestelijken er meestal voor om de vrouwelijke deelname aan terrorisme volledig te negeren.

4.3 *Het concept van eer*

Het concept van eer in de Arabische samenleving kan een extra verklaring vormen voor vrouwelijk terrorisme, zo meent Diana Grinshpan (2010). Volgens haar kan dit concept een verklaring bieden voor vrouwelijke deelname in terroristische organisaties in islamitische organisaties. Volgens Grinshpan geldt dit argument specifiek voor Arabisch-islamitische samenlevingen, omdat er in de islam een speciale notie gemaakt wordt voor het concept van “eer” (2010, 28). Het Arabisch maakt onderscheid tussen mannelijke (*sharaf*) en vrouwelijke eer (*ird*). Net zoals in het Westen is de mannelijke eer verbonden met de daden die hij uitvoert, het is een externe eer die hij kan verliezen maar die hij tevens kan herwinnen. De eer van de vrouw kan echter alleen behouden en verloren worden. Mocht zij deze interne eer verliezen, dan kan zij deze niet meer terugwinnen. De vrouwelijke eer verwijst naar haar intimiteit, bescheidenheid, behouden van maagdelijkheid tot het huwelijk, lieflijk gedrag en

afzondering van het mannelijke domein (Grinshpan, 2010, 28; Cook, 2006, 379). De man wordt geacht om de eer van de vrouw te beschermen, en als deze geschonden is, om haar te verbannen (Cook, 2006, 378). Grinshpan stelt echter dat de vrouwelijke eer tot een bepaalde hoogte teruggewonnen kan worden door een terroristische actie. Mocht een jonge vrouw haar eer verloren hebben, dan kan zij de schande die zij over haar familie heeft gebracht slechts nog (tot een bepaalde hoogte) herstellen door een daad van 'eer' te verrichten. Volgens Grinshpan geldt het eerherstel als een belangrijk motief voor vrouwelijke terroristen (2010, 26).

4.4 *Wraak*

Het wraak argument richt zich op het slachtoffer van een situatie die wraak wil nemen op diegene die hem onrecht heeft aangedaan. Dit kan zowel persoonlijk als politiek van aard zijn. Op persoonlijk vlak neemt een individu wraak voor een actie dat de agressor haar persoonlijk heeft aangedaan, een specifieke gebeurtenis zoals de moord van familieleden, seksueel misbruik, verminking. Op politiek vlak kan een terroristische vrouw wraak nemen voor een gebeurtenis dat men haar volk of haar land heeft aangedaan. Het gaat hierbij om een algemene gebeurtenis, gericht tegen het collectief.

Een dergelijk persoonlijk wraakmotief kan toegeschreven worden aan de Tsjetsjeense Elza Gazueva, zij liep in 2001 een legerbasis op met een bom om haar middel gebonden. Bij deze aanval heeft zij zichzelf en de generaal, die ze verantwoordelijk hield voor de dood van haar twee broers en haar man, opgeblazen (Speckhard en Ahkmedova, 2006, 455). Het wraakmotief op politiek vlak voerde de 21-jarige Palestijnse Wafa al-Bass in 2005 uit, toen zij een zelfmoordactie uitvoerde in naam van het Palestijnse volk. Zij had zelf geen specifieke persoonlijke negatieve ervaring gehad met het Joodse volk, maar zij wilde wraak nemen om wat zij het Palestijnse volk hadden aangedaan. Terwijl zij werd opgepakt, probeerde zij haar bom van 11 kilogram te laten ontploffen. Na deze mislukte bomaanslag verklaarde ze in het ziekenhuis, "I wanted to kill 20, 50 Jews. Yes! ...even babies...". Ook stelde zij later, "we will give souls and blood for you, Palestine" (Isserof, 2005).

4.5 *Narcisme*

Het narcistische argument wordt voornamelijk aangevoerd door psychiaters en psychologen zoals Jerrord Post en John Crayton. Het narcistische argument legt een nadruk op de jeugd en de ontwikkeling van de terrorist. Crayton stelt dat als de eerste tekens van een narcisme in de kindertijd niet door de realiteit worden herstelt, dan produceert 'het grandioze zelfbeeld'

een individu die “sociopathisch, arrogant en egoïstisch” is (Hudson, 1999, 20). Jerrold Post legt de nadruk op een ander aspect van deze psychologische theorie, namelijk op het mechanisme van “externalization” en “splitting”. Deze psychologische mechanismen ontwikkelen zich tijdens een staat van psychologische schade (narcisstic injury) tijdens de kindertijd. Deze individu’s hebben niet geleerd om de goede en slechte aspecten van hun zelfbeeld te integreren en hebben het daarom verdeeld in ‘ik’ en ‘niet ik’. Deze individu’s hebben een externe vijand nodig om verantwoordelijk te kunnen stellen voor hun eigen zwaktes (Hudson, 1999, 21). Post stelt dat vele terroristen onsuccesvol zijn in hun persoonlijke, maatschappelijk en sociale levens en dat zij om deze reden naar terrorisme keren. Zij willen iemand verantwoordelijk stellen voor hun miserabele leven en creëren daarmee een ons-versus-hen blik op de wereld (Hudson, 1999, 21).

4.6 *Economische-deprivatie*

Het economische-deprivatie argument stelt dat terrorisme voornamelijk voortkomt als reactie op de frustratie die het individu voelt op zijn of haar economische positie. Dit motief is niet zo zeer psychologisch van aard, maar richt zich op de materiële positie en daarmee samenhangende maatschappelijke positie van de terrorist. Dit argument is voornamelijk gebaseerd op het relatieve-deprivatie argument, ontworpen door Ted Robert Gurr (1970), een expert op het gebied van gewelddadig gedrag. In dit argument wordt er gesteld dat er een gat bestaat tussen groeiende verwachtingen en de behoefte om aan deze verwachtingen te voldoen (Hudson, 1999, 19). Het gedrag van de terrorist kan verklaard worden als reactie op frustratie over zijn economische en persoonlijke onmacht. Het individu is van mening dat door het politieke conflict hij niet meer geld kan verdienen en in terrorisme ziet hij een manier om zijn frustratie te uiten.

4.7 *Nationalisme*

In dit argument wordt de terroristische actie uitgevoerd in het kader van het streven naar onafhankelijkheid. Dit motief is ideologisch van aard. Het uiteindelijke doel van een dergelijke actie is om meer aandacht of steun te verwerven voor de politieke strijd en de daarmee samenhangende onafhankelijkheidsstrijd (Cunningham, 2007, 116).

5. Het Palestijnse conflict

5.1. *Terrorisme en vrouwen in Palestina*

Voor 27 januari 2002 was er nog geen sprake van deelname van vrouwelijke terroristen in het Israël-Palestina conflict. (Ness, 2005, 365). Op 27 januari 2002 hield Arafat een speech waarin hij Palestijnse vrouwen oproep om deel te nemen aan terroristische zelfmoordacties, zijn “army of roses should take the Intifada all the way to Jerusalem” (Ness, 2005, 356). Toeval of niet, het was op deze middag dat Wafa Idris als eerste Palestijnse vrouwelijke zelfmoordterrorist zichzelf opblies in naam van de Palestijnse strijd. Na deze actie begon de Al-Aqsa Martelaars Brigade, deel van Arafat’s seculiere Fatah, met het rekruteren van vrouwen. Deze groep was niet gebonden aan de religieuze bezwaren waar andere terroristische groeperingen rekening mee moesten houden. Deze religieuze groeperingen gingen later na enige aarzelingen toch overstag met het inzetten van vrouwen. Zij vonden legitimering voor het inzetten van vrouwen in speciaal opgestelde fatwa’s. Vrouwelijke terroristen worden liefkozend “Allah’s Engelen” genoemd, in deze term zit een geïmpliceerde puurheid en religiositeit (Cook, 2006, 383).

5.2. *Rol van religie in Palestijnse conflict*

Religie is een grote rol gaan spelen in het oorspronkelijke seculiere onafhankelijkheidsconflict. Verschillende radicale religieuze groeperingen hebben de overhand gekregen in het conflicten deze organisaties schuwen niet om geweld te gebruiken om hun doel te bereiken. Deze extremistische organisaties streven naar verwezenlijking van wereldwijde Jihad en dominantie van de islam (Berko en Erez, 2007, 496).

In de Palestijnse samenleving is er veel steun te vinden voor terrorisme en zelfmoordacties (Speckhard en Ahkmedova, 2006, 441). Succesvolle terroristen worden aanbeden als held en martelaar en er wordt veel aandacht aan dit fenomeen besteed in het dagelijks leven van de Palestijnse burgers. Deze aanbidding geldt zowel voor mannelijke als vrouwelijke terroristen. De Palestijnse gemeenschap kent een “cult van martelaarschap” (Speckhard en Ahkmedova, 2006, 441).

5.3 *Palestijnse terroristen*

In de volgende sectie wordt een reconstructie van het leven van de terrorist gemaakt. Haar uiteindelijke daad wordt verklaard aan de hand van specifieke levensgebeurtenissen en persoonlijke eigenschappen. De verschillende besproken motieven worden gebruikt als richtlijn om te bepalen waarom de hieronder besproken vrouwen voor terrorisme kozen.

5.3.1 *Wafa Idris*

Wafa Idris was de eerste vrouwelijke zelfmoordterrorist in Palestina. In 2002 blies de toen 28-jarige Palestijnse vrouw zich op en werd daarmee de eerste erkende vrouwelijke martelaar in het Palestijnse conflict (Vanderkaay, 2006, 13). Wafa groeide samen met haar drie broers op in een Palestijns vluchtelingenkamp. Haar vader stierf toen ze erg jong was. Tijdens de eerste Intifida werd Wafa politiek actief en streed zij voor de Palestijnse onafhankelijkheid (Bennet, 2002). Wafa was 10 jaar getrouwd, maar haar man vroeg een scheiding aan toen Wafa een miskraam kreeg en zij onvruchtbaar verklaard werd. Onvruchtbaarheid wordt gezien als een schande en heeft invloed op de eerstatus van de vrouw in de Arabische samenleving (Bennet, 2002). Na de scheiding ging Wafa bij haar moeder wonen en volgde zij een opleiding tot verpleegster bij het Rode Kruis. Familie en vrienden stellen dat herhaaldelijke trauma van het neergeschoten zien worden van vrouwen en kinderen Wafa tot haar drastische daad bewoog. Haar broer gaf als verklaring het trauma van “all the terrible things she saw when she worked for the ambulance service, the body parts, the children who were shot, the pregnant women who lost their babies at the Israeli checkpoints” (Vanderkaay, 2006, 14). Van oorsprong was Wafa gematigd religieus, ze ging niet vaak naar de moskee en droeg geen hoofddoek (Bennet, 2002). Dit veranderde ongeveer twee maanden voor de uitvoering van haar terroristische daad. Na herhaaldelijk neergeschoten te zijn door rubberen kogels door het Israelische leger terwijl ze werkzaam was als verpleegster veranderde het gedrag van Wafa (Vanderkaay, 2006, 14). Ze bedekte haar hoofd, sprak alleen nog over een “missie” en isoleerde zich van haar familie en vrienden. Wafa zocht contact met de terroristische organisatie, de Al-Aqsa Martelaars Brigade (Vanderkaay, 2006, 14).

Wafa Idris leek gedreven te worden door een combinatie van levensomstandigheden. Door haar inferieure eerstatus werd zij deels uitgesloten uit de Arabische samenleving, het eer motief, en lag het traditionele rolpatroon als vrouw en moeder niet meer voor haar open (Victor, 2003). Als verpleegster zag zij met eigen ogen de traumatische gebeurtenis hoe Palestijnse burgers het slachtoffer werden van het geweld van het Israëlisch beleid en dit leidde tot wraakgevoelens. Haar uiteindelijke omslagpunt ontstond na een aanval op haar eigen lichaam. In religie vond zij troost en een legitimatie van haar gedrag (Vanderkaay, 2006, 14).

5.3.2 *Dareen Abu Aisheh*

Dareen Abu Aisheh (ook wel geschreven als Darin Abu Eishah) was een studente Engelse literatuur aan Palestijnse universiteit An-Najah in Nabus ten tijde van de uitvoer van haar

terroristische actie (Spolar, 2005). Dareen was sterk religieus en zeer geïnteresseerd in politiek. Ze was niet bang om haar mening te geven en in felle discussies over de legitimatie van zelfmoordterrorisme antwoordde zij, “aren’t we being shot down like dogs? Do you feel like a human ... when the Isrealis control your every move? If I’m going to die at their hands anyway, why shouldn’t I take some of them with me?” (Vanderkaay, 2006, 15). Na de succesvolle zelfmoordactie van haar neef kwam het terrorisme dichtbij huis. Dareen brak na het zien van een schietpartij bij een Isrealische controlepost. Haar zus herinnerde zich hoe Dareen schreeuwde “I will tear them all apart, I will swear, I will carry out a suicide attack” (Williams, 2002). Na deze gebeurtenis ging Dareen op zoek naar een terroristische organisatie die haar wilde helpen in haar voorbereiding. Verschillende terroristische organisaties weigerden om haar te helpen op grond van haar geslacht. Uiteindelijk vond zij in de Al-Aqsa Martelaars Brigade een bereidheid om haar te helpen in de uitvoer van haar terroristische organisatie (Williams, 2002). Op 27 februari 2002 reed de 21-jarige Dareen naar een Isrealische controlepost en blies zichzelf op, zij was de enige die bij de aanslag om het leven kwam.

Dareen werd gedreven door haat- en wraakgevoelens tegen de Isrealische staat. Zij verwachtte dat zij ooit door toedoen van het Isrealische leger zou sterven, uit angst besloot zij haar eigen pad te kiezen en daarmee zoveel mogelijk vijanden mee te nemen. Haar diepe religieuze gevoelens versterkte het idee dat het martelaarschap het juiste pad voor haar was (Spolar, 2005). Het breekpunt ontstond na het meemaken van een persoonlijk trauma, waarbij al haar angst- en wraakgevoelens naar boven kwamen (Williams, 2002).

5.3.3. *Ayat Al-Akhras*

Ayat Al-Akhras werd geboren in een Palestijns vluchtelingenkamp. Haar vader had een goede baan en de Ayat groeide op in materiële welvaart. Ayat, de zevende van elf kinderen, werd gezien als het meest intelligent en een bloeiende toekomst leek haar te wachten te staan (VanderKaay, 2006, 16). Afgezien van de sporadische moskeebezoeken toonde Ayat geen speciale aandacht aan religie. Zij was gematigd religieus. Na de tweede Intifada in 2000 werd Ayat geobsedeerd door politiek en martelaarschap (Rhode, 2002). Ze hing posters van martelaars boven haar bed en haar broer herinnerde zich dat Ayat constant riep “God willing, I shall be a martyr one day” (Vanderkaay, 2006, 16). Na de dood van drie familieleden werd haar verlangen sterker. Het breekpunt ontstond nadat zij zag hoe een buurman neergeschoten werd terwijl hij aan het schaken was met zijn jonge kinderen (Rhode, 2002). Kort na deze moorden contacteerde Ayat de Al-Aqsa Martelaars Brigade. Ze wilde een martelaar voor het

Palestijnse volk worden en daarbij wraak nemen op het gehate Israël (Rhode, 2002). In haar aanslag nam ze, naast haar eigen leven, het leven van twee Israëlische burgers, waaronder het leven van de 17-jarige Rachel Levy (Hammer, 2002).

5.3.4 *Andalib Suleiman Taqatiqah*

De 22-jarige Andalib Taqatiqah (ook geschreven als Andaleeb Takatika) voerde op 22 april 2002 een zelfmoordaanslag waarmee zij als vierde vrouwelijke terrorist, na Wafa Idris, Dareen Abu Aisheh en Ayat Al-Akhras, werd geëerd als martelaar van God in de Palestijnse gemeenschap (Al-Awsat, 2005). Andalib groeide op in een industriestad in Palestina en haar familie had economische zorgen. Andalib's familie vertelde in interviews dat het echter niet de economische zaken waren geweest die Andalib tot haar daad hadden gedreven. "It is true that our economic condition is modest, however, our father works, I work, and Andalib herself was in employment." Over de beweegredenen van Andalib voerde haar zus aan dat, "Andalib found herself in a suitable location for an operation, and was moved by what was happening in the country" (Al-Awsat, 2005). Haar moeder antwoordde ontkennend op de vraag of Andalib gedreven kon zijn geweest door economische motieven, zij stelde dat "a few hours before her death, she achieved top grades in an exam at school. She did not hate life and was not frustrated. She had even chosen the names of her future children with her fiancé" (Al-Awsat, 2006). Toch was het deze jonge vrouw die voor het terroristische pad koos en in haar aanslag 6 mensen ombracht en nog eens 66 mensen verwondde (VanderKaay, 2006, 17). Andalib werd gedreven door motieven van wraak en haat, zo stellen omstanders. In de periode voor de aanslag zou zij meermaals gezegd hebben dat "we are suffering, we are dying while we are still alive" (Pedahzur, 2005, 140). In Andalib's familie hadden verschillende neven zelfmoordacties uitgevoerd en in haar familie werd er met eerbied naar deze acties gekeken. Bij Andalib sloeg haar wens over in daadkracht toen twee van haar nichten werden opgepakt wegens verdenking van het voorbereiden van een aanslag (Vanderkaay, 2006, 17). Andalib wilde graag dat zij het eerste vrouwelijke familielid was die dezelfde "eer" toegewezen kreeg als haar mannelijke terroristische familieleden. Na een traumatische gebeurtenis waar zij moest toezien hoe haar vader en broers vernederd werden door Israëlische soldaten, begon zij zich te verdiepen in de islam en in de glorificatie van vrouwelijke martelaren. Niet lang na deze gebeurtenis koos Andalib het terroristische pad (Pedazur, 2005, 141).

5.3.5 *Reem Al-Rayisha*

Reem Al-Rayisha was de zevende vrouwelijke Palestijnse zelfmoordterrorist. Zij was tevens de eerste vrouw die door de religieuze organisatie Hamas werd ingezet. Hamas had eerder Dareen Abu Aisheh geweigerd, publiekelijk stellend dat “as long as there are enough men to fight, women need not to be used” (Avax News, 2004). Reem was een moeder van twee kinderen en daarmee de eerste vrouwelijke martelaar die kinderen achterliet. Haar daad bracht een schokbeweging voor in de Palestijnse gebieden, met een jonge moeder als terrorist leek de grens van martelaarschap als daad van verering bereikt (McGreal, 2004). Hamas rechtvaardigde de verspreiding van foto’s van Reem, samen met haar jonge kinderen in gevechtsgewaad en met wapens in haar hand, door te stellen dat de foto’s “show both the depth of despair among Palestinian women and their desire to defeat the occupation” (McGreal, 2004). Na de aanslag brandde er grote discussie los in de Israëlische en Palestijnse maatschappij of Reem werkelijk gedreven werd door nationalistische motieven. Volgens ingewijden moest Reem een aanslag uitvoeren om de eerstatus van haar familie te herstellen. Haar familie had te leiden gehad onder haar buitenechtelijke affaire en dit was de enige manier om zowel haar status als die van haar kinderen te redden (Vanderkaay, 2006, 18).

6. Het Tsjetsjeense conflict

6.1 *Terrorisme en vrouwen in Tsjetsjenië*

Het Tsjetsjeense conflict is een onafhankelijkheidsstrijd vermengd met aspecten van de wereldwijde islamitische Jihad (de Graaf, 2012, 158). De oorlog tussen Rusland en Tsjetsjenië vormde de broedplaats voor terroristische Tsjetsjeense rebellen. Buitenlands geld, uit conservatieve islamitische staten, voedde de radicale islam onder de Tsjetsjenen. De religieuze fatwa’s legitimeerden het gebruik van geweld (Cook, 2006, 397). De deelname van vrouwen aan het gewapende conflict groeide snel na de eerste vrouwelijke terrorist in 2000: in 2002 was meer dan 30% van de terroristen van het vrouwelijke geslacht (Speckhard en Akhmedova, 2006, 430).

Terrorisme kent echter, in tegenstelling tot in de Palestijnse maatschappij, geen verering in de publieke sfeer. Er hangen geen posters van martelaren op de muren en er worden geen vererende liederen over de martelaar gezongen. Speckhard en Ahkmedova (2006) zagen ook op het persoonlijk niveau weinig steun voor zelfmoordterrorisme. Zij interviewden de ouders van vrouwelijke terroristen in Tsjetsjenië die een terroristische actie uitgevoerd hadden in de periode 2003 tot 2005. Zij zagen een verschil met de Palestijnse

ouders. In de interviews met Palestijnse familieleden gaven de ouders van de martelaren zowel blijk van verdriet als trots. In de Tsjetsjeense interviews was er geen enkele ouder die trots was op het martelaarschap van hun kind (Speckhard en Ahkmedova, 2006, 442).

6.2 *De Tsjetsjeense religie*

De meeste Tsjetsjenen zijn aanhangers van de islam. Het islamitische geloof dat in deze gebieden beleden wordt, betreft echter een speciale vorm, waarbij nationalistisch streven vermengd wordt met religieuze en ideologische aspecten van de islam (de Graaf, 2012, 158). Na de Tsjetsjeense oorlog kreeg het boek ‘Een God’, die Salafitische versie van de islam promootte, grote invloed in deze regio. Deze tak van het islamitische geloof kreeg in Rusland de naam Wahhabisme (de Graaf, 2012, 157). Deze gepolitiseerde militante islam combineerde een ideologische wens - de wereldwijde eenwording van het islamitische volk - met steun voor de wereldwijde Jihad tegen de Westerse christelijke overheersers. Deze vorm bleek goed te passen in de getraumatiseerde naoorlogse Tsjetsjeense samenleving (Speckhard en Ahkmedova, 2006, 446). De getraumatiseerde Tsjetsjenen vonden in deze vorm van religie zowel een psychologische troost als een ideologisch doel. Zij waren in staat om hun geliefden te wreken en tegelijkertijd zelf een plek in de hemel te bemachtigen als martelaar. Het nationalistische conflict kreeg in de loop van de tijd steeds meer religieus-ideologisch islamitische aspecten, waarbij (zelfmoord) terrorisme verheerlijkt werd (Speckhard en Ahkmedova, 2006, 447).

6.3 *“Zwarte Weduwen”*

Tsjetsjeense vrouwelijke (zelfmoord)terroristen worden in de Russische en internationale media “zwarte Weduwen” genoemd. De Tsjetsjenen spreken zelf van “shahidka” (martelares). Deze vrouwen zouden handelen uit wraak tegen de Russische overheersers, naar aanleiding van de dood van hun mannen door Russische militairen (CNN, 2003).

6.4 *Vrouwelijke terroristen in Tsjetsjenië*

6.4.1 *Khava Barayeva*

Khava Barayeva was de eerste vrouwelijke zelfmoord terrorist in Tsjetsjenië. Zij was de zus van een bekende omgekomen rebellenleider. Ten tijde van de uitvoer van haar aanslag in 2000 was zij 19 jaar (Pape, O'Rourk en McDermit, 2010). Khava handelde uit een combinatie van persoonlijke wrok, namelijk de moord op haar familieleden, en uit nationalistische gevoelens. Door haar broer was zij bij betrokken geraakt bij een terroristische organisatie en

na zijn dood nam ze zijn rol over. Voor haar aanslag riep zij de Tsjetsjeense mannen om op hun eer te verdedigen en “not take the woman’s role by staying at home” (Pape, O’Rourke en McDermit, 2010). Haar daad inspireerde zowel mannen als vrouwen om hun wraak tegen de Russen te uiten door een terroristische actie.

6.4.2 Aminat Nagaeva

Aminat Nagaeva was een van de twee Nagaeva zussen die omkwamen bij de gijzeling van een theater in Moskou in 2002 (Myers, 2002). Aminat was gescheiden omdat zij niet in staat was geweest om kinderen te krijgen. Deze onvruchtbaarheid had invloed op haar sociale en maatschappelijke eerstatus. Nadat Aminat’s broer was mishandeld en daarna vermoord door Russische troepen koesterde Aminat een persoonlijk wrok tegen de Russen. Aminat zat in een uitzichtloze situatie: een lage eerstatus, werkloos en gescheiden. De terroristische daad bracht haar een kans op wraak en een uitweg uit haar persoonlijke situatie (Walsh, 2005).

6.4.3 Elza Gazueva

Elza Gazueva was een diepgetraumatiseerde weduwe die tijdens de oorlog verschillende familieleden vermoord had zien worden door Russische troepen, waaronder haar man en haar twee broers en haar neef. Op haar twintigste blies zij haarzelf, de Russische generaal die zij persoonlijk verantwoordelijk hield voor de dood van haar man en een groep Russische soldaten op (Memorial, 2001).

6.4.4 Zarema Moezjachojeva

Zarema was een twintigjarige weduwe, zonder ouders en zonder geld en groeide op in een oorlogssituatie. Na de moord op haar man door Russische troepen ging Zarema bij haar grootouders wonen, haar dochter was daar niet welkom en woonde bij haar schoonouders. Zarema verkocht gestolen sieraden om met het geld naar Moskou te vertrekken. De diefstal werd ontdekt door haar schoonfamilie en die gaven haar bij de politie aan. Zarema werd door rechtbank uit ouderlijke macht ontheven en door haar familie verstoten. Haar eer was onherroepelijk geschonden (de Graaf, 2012, 155). Om haar schuld te betalen werd ze gedwongen om in dienst van haar schoonfamilie te werken, daar werd ze mishandeld. Zonder dochter en met ereschuld zag zij maar een oplossing uit deze uitzichtloze situatie en dat was aansluiting bij terroristische organisatie. Zarema werd geld geboden als zij zich zou opofferen als martelares, haar ereschuld zou met deze regeling afgekocht kunnen worden. Zarema ging akkoord maar haar aanslag mislukte en zij werd opgepakt. Tot op heden is zij de enige

overlevende vrouwelijke terrorist die in staat om haar verhaal na te vertellen (de Graaf, 2012, 160).

6.4.5 *Roza Nogaeva*

Roza Nogaeva blies op haar twintigste zichzelf op in een metrostation in Moskou. Ze was aangesloten bij de Russische tak van Al-Qaida, de Istambuli Brigade. Via haar broer, een bekende terrorist, was zij bij de organisatie betrokken geraakt (English Pravda, 2004). Roza was niet religieus en geen van haar familieleden waren omgekomen tijdens het conflict. Roza handelde uit een combinatie van wraak en nationalistische gevoelens, zij meende dat dit de beste manier was om haar land te wreken. Geweld met geweld bestrijden (English Pravda, 2004).

7. Conclusie

In zowel Tsjetsjenië als Palestina komen vrouwelijke terroristen relatief meer voor dan in andere conflicten. Dit onderzoek meent dat dit verschil is ontstaan doordat beide samenlevingen een unieke set van gunstige omstandigheden voor jonge vrouwelijke terroristen kent (Speckhart en Akhmedova, 2007, 72; Berko en Erez, 2007, 496). De explosieve combinatie van de militante vorm van religie, het Arabische ideaal van het concept van eer, de postoorlogse getraumatiseerde samenleving, de verering van martelaren en de nationalistische gevoelens in combinatie met een manier om een persoonlijke wraak te uiten, draagt bij aan het relatief hoge aantal vrouwelijke terroristen. Aan de hand van het uitzoeken van levensomstandigheden van terroristische vrouwen in zowel Tsjetsjenië als Palestina is er getracht een antwoord te geven op de vraag waarom een vrouw tot de drastische daad gekomen is. Vrouwelijke terroristen vechten voor een combinatie van verschillende redenen, variërend van politieke redenen tot het verlangen naar wraak. Een combinatie van politieke, sociale, persoonlijke, religieuze en psychologische omstandigheden hebben tot de ‘dodelijke’ daad geleid. Alle vrouwen in dit onderzoek bleken diep getraumatiseerd te zijn en herhaaldelijk blootgesteld aan gewelddadige moorden in hun directe omgeving. Bovenstaande terroristen hebben bloot gestaan aan een lange periode van angst en geweld in een posttraumatische samenleving. Deze getraumatiseerde samenleving in combinatie met een gewelddadige militante tak van de islam, waar het martelaarschap verheerlijkt wordt, creëert een broedplaats voor terrorisme. De maatschappelijke waarde van de eer van vrouwen is erg belangrijk in beide samenlevingen, terrorisme geeft vrouwen een unieke kans om deze eer

deels terug te winnen. Verder kennen beide conflicten een ideologisch verlangen naar nationalisme en dit motief kwam ook sterk naar voren in de levensverhalen van bovenstaande vrouwen. Terrorisme gaf hen de kans om een wraak voor een persoonlijk trauma te combineren met hun verlangen van nationalisme. Zij waren zowel strijders van God (martelaarschap) als strijders voor de onafhankelijkheid voor hun land (verering).

In de bestudeerde levensverhalen in dit onderzoek waren het de vrouwen zelf die contact hadden gezocht met een terroristische organisatie en deze studie is van mening dat hun ervaren trauma de basis vormde voor hun keuze tot zelf-rekrutering. Trauma alleen zal hen niet gemotiveerd hebben om het terroristische pad te kiezen: het moest gecombineerd worden met een ideologie die geweld steunt en bijgestaan door een organisatie die in staat is om vrouwen de middelen te geven om hun daad uit te voeren. Alle vrouwen in deze sample waren religieus gemotiveerd door de militante jihadistische vorm van de islam en met het verlangen om een martelaar te worden.

In zowel Palestina als Tsjetsjenië wordt het inzetten van vrouwen als wapen in het politieke conflict steeds meer geaccepteerd. Deze scriptie verwacht, op basis van dit onderzoek, dat aantal vrouwelijke terroristen in de toekomst zal toenemen, in zowel Tsjetsjenië als Palestina (Garrison, 2006, 338). Deze verwachting komt voort uit een zestal observaties; allereerst, het inzetten van vrouwen wordt steeds meer geaccepteerd, in zowel seculiere als religieuze terroristische organisaties (Cook, 2006, 397). Ten tweede, vrouwen kennen een operationeel en praktisch voordeel. Vrouwen worden door beveiligers en bewakers als een mindere dreiging gezien (Cunningham, 2007, 116). Ten derde, het fouilleren van vrouwen door mannelijke bewakers is in veel Arabische landen een taboe, waardoor vrouwen makkelijker een bom mee kunnen dragen (Garrison, 2006, 338). Ten vierde, in beide conflicten wordt geweld niet geschuwd en dit leidt tot traumatische ervaringen onder de bevolking, waardoor zij eerder gemotiveerd worden om actie te ondernemen (Speckhard en Ahkemdova, 2006, 446). Ten vijfde, het martelaarschap wordt vereerd als een zuivere en pure actie, het wordt *geframed* als een romantische en heldhaftige daad en dit inspireert andere vrouwen om hetzelfde pad te kiezen (Ness, 2005, 359). Tenslotte, de unieke combinatie van religieuze, maatschappelijke en sociale omstandigheden in beide conflicten kweekt een nieuwe generatie terroristen.

8. Referenties

Algemeen geraadpleegde literatuur

- Bloom, M., (2005). *Dying to Kill: the Allure of Suicide Terror*. New York: Columbia University Press.
- Cook, D., (2006). 'Women fighting in Jihad?' in: *Studies in Conflict and Terrorism*. 28:5, pp. 375-384.
- Cunningham, K., (2003). 'Cross-regional Trends in Female Terrorism', in: *Studies in Conflict and Terrorism*. 30:2, pp. 171-195.
- Cunningham, K., (2007). 'Countering Female Terrorism', in: *Studies in Conflict and Terrorism*. 30:2, pp. 113-129.
- Garrison, C., (2006). 'Sirens of Death: Role of Women in Terrorism. Past, Present, and Future' in: *Varstvoslovje*. 8:3, pp. 332 – 339.
- Hudson, R., (1999). 'Who becomes a Terrorist and Why: the 1999 Government Report on Profiling Terrorists', pp. 9 – 21.
http://www.loc.gov/rr/frd/pdf-files/Soc_Psych_of_Terrorism.pdf
- Jacques, K., en Taylor, P., (2008). 'Male and Female Suicide Bombers: Different Sexes, Different reasons?' in: *Studies in Conflict and Terrorism*. 31:4, pp. 304-326.
- Jacques, K. en Taylor, P., (2009). 'Female Terrorism: A Review' in: *Terrorism and Political Violence*, 21:3, pp. 499-515.
- Nacos, B., (2006). 'The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and Terrorism', in: *Studies in Conflict and Terrorism*, 28:5, pp. 435-451.
- Ness, C., (2005). 'In the Name of the Cause: Women's Work in Secular and Religious Terrorism', in: *Studies in Conflict and Terrorism*, 28:5, pp. 353-373.
- Pedahzur, A., (2005). *Suicide Terrorism: Who becomes a suicide terrorist?*. Cambridge University Press, pp.140-145.
- Post, J., (2007). *The Mind of the Terrorist: the Psychology of Terrorism from the IRA to Al-Qaeda*. Palgrave Macmillan: New York.
- Schweitzer, Y., (2006). 'Female Suicide Bombers: Dying for Equality?' in: *Memorandum*, 84, Tel Aviv University: Jaffee Centre for Strategic Studies (JCSS).
<http://www.gees.org/documentos/Documen-01398.pdf>
- Swanborn, P., (2010). 'Case Study Research: What, Why and How?' London: Sage.
- Van Dale (2013). 'Motief'. Van Dale Woordenboek.
<http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=motief&lang=nn>

Palestina

ABC News (2002). '2 Teenage Girls Die in Mideast Tragedy', 13 april.

<http://abcnews.go.com/GMA/story?id=126183&page=1>

Al-Awsat, A., (2005). 'The New Generation of Terror: The Female Suicide Bomber', 25 november.

<http://www.aawsat.net/2005/11/article55268803>

Al-Awsat, A., (2012). 'Arms and the Woman', 19 mei.

<http://www.aawsat.net/2013/05/article55302438>

Avax News (2011). 'sad: Reem Riyashi', 17 augustus.

http://avaxnews.me/sad/Reem_Riyashi.html

Bennet, J., (2002). 'Arab Woman's Path to Unlikely 'Martyrdom' in: *The New York Times*, 31 januari.

<http://www.nytimes.com/2002/01/31/world/arab-woman-s-path-to-unlikely-martyrdom.html?pagewanted=all&src=pm>

Berko, A., en Erez, E., (2007). 'Gender, Palestinian Women, and Terrorism: Women's Liberation or Oppression?' in: *Studies in Conflict and Terrorism*, 30:6, pp. 493-519.

Grinspan, D., (2010). 'Hell Hath No Fury like a Women Scorned: Palestinian Female Suicide Bombers'

http://www.dartmouth.edu/~worldoutlook/archives/winter10/suicide_bombers.pdf

Hammer, J., (2002). 'Two Lives Met In Death' in: *Newsweek*, 15 april.

<http://www.robinemiller.com/articles/a15.htm>

Isreali, R., (2004). 'Palestinian Women: the Quest for a Voice in the Public Square through "Islamikaze Martyrdom"', in: *Terrorism and Political Violence*, 16:1, pp. 66-96.

Isseroff, A., (2005). 'The face of evil - Wafa the hospital bomber' in: *Middle East Web Blog*, 24 juni.

<http://www.mideastweb.org/log/archives/00000359.htm>

Leung, R., (2009). 'The Bomber Next Door' in: *CBS News*, 11 februari.

http://www.cbsnews.com/2100-500164_162-555401.html

McGreal, C., (2004). 'Palestinians shocked at use of suicide mother', in: *The Guardian*, 27 januari.

<http://www.guardian.co.uk/world/2004/jan/27/israel>

OVGuide (2002). 'Ayat Al-Akhras Video | Interviews'

<http://www.ovguide.com/ayat-al-akhras-9202a8c04000641f80000000004a7bcf>

Rhode, D., (2002). 'Mideast Bombers Turmoil; Grief Turns to Pride for the Family of a Woman Who Helped Set an Awful Precedent' in: *The New York Times*, 13 april.

<http://www.nytimes.com/2002/04/13/world/mideast-turmoil-bombers-grief-turns-pride-for-family-woman-who-helped-set-awful.html>

Vanderkaay, K., (2006). 'Girls Interrupted: Explaining the Appearance of the Eight Female Palestinian Suicide Bombers', Wright State University.

http://www.researchgate.net/publication/34199404_Girls_interrupted_explaining_the_appearance_of_the_eight_female_Palestinian_suicide_bombers

Victor, B., (2003). *Army of Roses: Inside the World of Palestinian Women Suicide Bombers*. Emmaus, PA: Rodale.

Tsjetsjenië

CNN, (2003). 'Chechnya's 'black widow' bombers', 11 juli.

<http://edition.cnn.com/2003/WORLD/europe/07/11/russia.black.widows/>

Global Jihad (2009), 'Black Widows of Chechnya'.

http://www.globaljihad.net/view_page.asp?id=1301

Graaf, B., de (2012). 'Zarema Moezjachovejeva', in: *Gevaarlijke vrouwen: tien militante vrouwen in het vizier*, Bloom: Amsterdam, pp. 155-188.

English Pravda (2004). 'Istambuli Brigade accepted the responsibility for the terrorist act near Rizhskaya Metro Station', 1 september.

<http://english.pravda.ru/news/hotspots/01-09-2004/58946-0/>

Lapidus, G., (1998). 'Contested Sovereignty: The Tragedy of Chechnya' in: *International Security*, 23:1, pp. 5-49.

Memorial (2001). 'Terror with Terror'. Human Rights Centre: Memorial.

<http://www.memo.ru/eng/memhrc/texts/terror.shtml>

Myers, S.L., (2004). 'From Dismal Chechnya, Women Turn to Bombs' in: *The New York Times*, 10 september.

<http://www.nytimes.com/2004/09/10/international/europe/10chechnya.html>

Pape, R., O'Rourke, L., en McDermit, J., (2010). 'What Makes Chechen Women So Dangerous?' in: *The New York Times*, 30 maart.

http://www.nytimes.com/2010/03/31/opinion/31pape.html?pagewanted=all&_r=3&

Speckhard, A., en Akhmedova, K., (2006). 'The Making of a Martyr: Chechen Suicide Terrorism', in: *Studies in Conflict and Terrorism*, 29:5, pp. 429-492.

Speckhard, A., en Akhmedova, K., (2007). 'Black Widows: the Chechen Female Suicide Terrorists', The Jaffee Center for Strategic Studies (JCSS), pp.63-80.

<http://www.kms1.isn.ethz.ch>

Walsh, N., (2005). 'Sisters in arms' in: *The Guardian*. 1 september.

<http://www.guardian.co.uk/world/2005/sep/01/chechnya.russia>